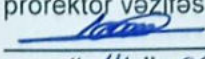

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

"Təsdiq edirəm"

"Tədrisin təşkili və təlim texnologiyaları" üzrə
prorektor vəzifəsini icra edən:

 dos.Z.I.Məmmədov
"14" 02 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 050117 – Tarix və coğrafiya müəllimliyi

Fakültə: Tarix, coğrafiya və incəsənət

Kafedra: "Coğrafiya və onun tədrisi metodikası"

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: Azərbaycanın fiziki coğrafiyası

Fənn proqramı: (ARTN Elmi-Metodiki Şurasının Coğrafiya bölməsi 12 dekabr 2012-ci il 4 sayılı protokolu ilə təsdiq edilmişdir.)

Kodu: IPF-B23

Tədris ili: II (2024-2025.) Semestr: IV

Tədris yükü: cəmi: Auditoriya saati 45 (30 saat mühazirə, 15 saat seminar)

Tədris forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 5

Auditoriya N:

Saat:

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: Əmənov Qalib Alışirin oğlu, baş müəllim

Məsləhət günləri və saati:

E-mail ünvanı: 75winner@mail.ru

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri Əli Məmmədov küçəsi 40

III. Təvsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

Əsas ədəbiyyat:

1. M.A.Müseiyov "Azərbaycanın fiziki coğrafiyası" Dərs vəsaiti Bakı- 1998.
2. Azərbaycan Respublikasının fiziki coğrafiyası, I cild, Bakı-2014
3. Z.B.Ağayev "Azərbaycanın fiziki coğrafiyası" Dərs vəsaiti, Bakı-2017

Əlavə ədəbiyyat:

4. Q.G.Gül "Azərbaycan SSR-nin fiziki coğrafiyası". Bakı- 1959.
5. Coğrafiya Ensiklopediyası. I,II cild. Bakı- 2012.
6. İnternet resursları.

IV. Perekvizitlər: Öncə "Ümumi yerşünaslıq" fənninin tədris olunması məqsədəuyğun olardı.

V. Korekvizitlər: Eyni vaxtda Azərbaycanın iqtisadi coğrafiyasının tədris olunması əhəmiyyətlidir.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi:

Azərbaycan Respublikasının fiziki coğrafiyası fənninin tədrisi zamanı respublikamızın coğrafi mövqeyi, sahəsi, sərhədləri, relyefi, orqrafiyası, geoloji quruluşu, faydalı qazıntıları, iqlimi, daxili suları, torpaq-bitki örtüyü, heyvanlar aləmi, müasir landşaftlarının formalaşması fiziki-coğrafi vilayətləri və müasir ekoloji problemləri haqqında tələbələrə dərinlən məlumatlandırmaqdan ibarətdir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024 cü il tarixi qərarlı olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla

müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Tələbələrə biliyi 100 ballıq sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə, 30 bal kollokviumlara görə. Əgər fənn həm seminar və həm də laboratoriya varsa onda 10 bal isə laboratoriyaya görə verilir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024 cü il tarixi qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçilmiş material dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəffidir.
- 9 bal- tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.
- 8 bal- tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal- tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

91-100 bal	Əla	A
81-90 bal	Çox yaxşı	B
71-80 bal	Yaxşı	C
61-70 bal	Kafi	D
51-60 bal	Qənaətbəxş	E
51 bal dan aşağı	Qeyri kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam –intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir göröləcək.

X. Təqvim mövzu planı: Mühazirə 30 saat, seminar 15 saat. Cəmi 45 saat

N	Keçirilən <u>mühazirə</u> , seminar, məşğələ, laboratoriya və sərbəst mövzuların məzmunu	Saat		Tarix	
		Müh.	Sem.	Müh.	Se m.
1	2	3	4	5	6
1	Mövzu: Azərbaycanın coğrafi mövqeyi, sərhədləri və sahəsi. Plan: 1. Azərbaycan Respublikasının tarixi –coğrafi səciyyəsi 2. Azərbaycan Respublikasının fiz-coğrafi mövqeyi 3. Azərbaycan Respublikasının sahəsi və sərhədləri. Mənbə: [1,2,5]	2			
2	Mövzu. Azərbaycan ərazisinin oroqrafiyası Plan: 1. Azərbaycan Respublikası ərazisinin oroqrafiyasının ümumi xüsusiyyətləri 2. Böyük Qafqaz dağları 3. Kiçik Qafqaz dağları 4. Taliş dağları və Lənkəran ovalığı	2	2		

	5. Kür dağarası çökəkliyi Mənbə: [1,2,4]				
3	Mövzu. Azərbaycanın geoloji quruluşu və tektonikası Plan: 1. Azərbaycan Respublikası ərazisinin geoloji cəhətdən öyrənilməsi və geoloji inkişaf tarixi 2. Azərbaycan Respublikası ərazisinin tektonik quruluşu 3. Azərbaycan Respublikası ərazisində vulkanlar Mənbə: [1,3,4]	2			
4	Mövzu. Azərbaycanın təbii ehtiyatları Plan: 1. Azərbaycanda dağ-mədən işlərinin tarixi 2. Azərbaycan Respublikası ərazisində yanacaq – energetika ehtiyatları 3. Filiz faydalı qazıntıları 4. Azərbaycan Respublikası ərazisində qeyri-filiz faydalı qazıntıları. Tikinti materialları 5. Azərbaycanın rekreasiya ehtiyatları. Mineral bulaqlar və termal sular. Mənbə: [1,2,5, 6]	2	2		
5	Mövzu. Azərbaycan Respublikasının iqlimi Plan: 1. Azərbaycan Respublikası ərazisində iqlimə təsir edən amillər 2. Azərbaycan Respublikası ərazisində günəş radiasiyası və istilik balans 3. Azərbaycan Respublikası ərazisində hava kütlələri. Hakim küləklər. 4. Azərbaycan Respublikası ərazisində havanın temperaturu. Atmosfer yağıntılarının paylanması qanunları 5. Azərbaycanın iqliminin təsnifatı Mənbə: [1,2,5,6]	2			
6	Mövzu. Azərbaycan Respublikasının daxili suları Plan: 1. Azərbaycanın daxili suları. Çaylar. 2. Azərbaycanın gölləri 3. Azərbaycan Respublikası ərazisində su anbarları və kanallar 4. Azərbaycan Respublikası ərazisində buzlaqlar və çoxillik qar sahələri, bataqlıqlar və yeraltı sular. Mənbə: [1,2,4,5,6]	2	2		
7	Mövzu.Xəzər dənizi və onun müasir problemləri Plan: 1. Xəzər ən böyük qapalı su hövzəsi kimi 2. Xəzərin müasir ən başlıca problemləri Mənbə: [1,3,4,5,6]	2			
8	Mövzu. Azərbaycan Respublikasının torpaqları Plan: 1. Azərbaycan Respublikasının torpaq örtüyünün tədqiqi tarixi 2. Azərbaycan Respublikasının torpaq tiplərinin müxtəlifliyi. Mənbə: [1,3,4]	2	2		
9	Mövzu. Azərbaycan bitki örtüyü və heyvanlar aləmi.	2			

	Plan: 1. Azərbaycan Respublikasının bitki örtüyünün öyrənilmə tarixi 2. Azərbaycan ərazisində bitki örtüyünün yayılmasının ən mühüm qanunauyğunluqları 3. Azərbaycanın meşə ehtiyatları 4. Azərbaycan Respublikası ərazisinin heyvanlar aləmi Mənbə: [1,3,4]				
10	Mövzu. Azərbaycan Respublikası ərazisində landşaftların formalaşması və təbiətin mühafizəsi Plan: 1. Azərbaycan Respublikası ərazisində landşaftların şaquli və üfüqi istiqamətdə dəyişməsi qanunauyğunluqları 2. Azərbaycan Respublikası ərazisində əsas landşaft tipləri 3. Azərbaycan Respublikası ərazisində landşaftların insanların təsiri ilə dəyişməsi, antropogen landşaftlar 4. Azərbaycan Respublikası ərazisində təbiəti mühafizənin əsas istiqamətləri 5. Azərbaycan Respublikası ərazisində xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri Mənbə: [1,3,5]	2	2		
11	Mövzu. Azərbaycan Respublikasının fiziki coğrafi rayonlaşdırılması. Böyük Qafqaz təbii vilayəti Plan: 1. Respublika ərazisinin fiziki-coğrafi rayonlaşdırılmasının əsas xüsusiyyətləri. 2. Böyük Qafqaz təbii vilayəti. 3. Samur-Şabran (Dəvəçi) və Qonaqkənd fiziki-coğrafi rayonları 4. Zaqatala- Lahıc, Şamaxı (Dağlıq Şirvan) və Qobustan-Abşeron fiziki-coğrafi rayonları Mənbə: [1,2,4, 5]	2			
12	Mövzu. Kür dağarası çökəkliyi fiziki-coğrafi vilayəti Plan: 1. Kür dağarası çökəkliyi təbii vilayətinin ümumi fiziki-coğrafi xüsusiyyətləri 2. Qanix –Əyriçay, Acınohur-Ceyrançöl və Qazax-Qarabağ fiziki -coğrafi rayonları 3. Küdrü –Şirvan, Kür-Araz (Mərkəzi Aran) və Arazboyu maili düzənliklər fiziki-coğrafi rayonları Mənbə: [1,2,4, 5]	2	2		
13	Mövzu. Kiçik Qafqaz fiziki –coğrafi vilayəti Plan: 1. Kiçik Qafqaz təbii vilayətinin ümumi fiziki-coğrafi xüsusiyyətləri 2. Gəncə və Qarabağ dağları fiziki-coğrafi rayonları 3. Qarabağ vulkanik yaylası və Həkəri fiziki coğrafi rayonları Mənbə: [1,2,4, 5]	2			

14	Mövzu: Lənkəran təbii vilayəti Plan: 1. Lənkəran təbii vilayətinin ümumi fiziki-coğrafi xüsusiyyətləri 2. Lənkəran ovalığı fiziki-coğrafi rayonu 3. Talış dağları fiziki-coğrafi rayonu 4. Mənbə: [1,2,4, 5]	2	2		
15	Mövzu. Orta Araz (Naxçıvan) fiziki –coğrafi vilayəti Plan: 1. Orta Araz (Naxçıvan) təbii vilayətinin ümumi fiziki-coğrafi xüsusiyyətləri 2. Şərur – Ordubad fizik-coğrafi rayonu 3. Günnüt – Qapıcıq fizik-coğrafi rayonu Mənbə: [1,2,4, 5]	2	1		
Cəmi: 45 saat		30	15		

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar:

Azərbaycanın fiziki coğrafiyası fənnini öyrənməklə tələbələr Azərbaycanın təbii şəraiti, relyefi və oroqrafiyası haqqında, onun geoloji quruluşu və təbii sərvətləri, aqro-iqlim ehtiyatları, su ehtiyatları, torpaq və bitki ehtiyatları və onların müxtəlifliyi, respublikamızın həyatında onların əhəmiyyəti və mühafizə edilməsinin yolları haqqında biliklərə yiyələnəcəklər.

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri:

Tələbələr bu fənni mənimsəməklə aşağıdakı məsələləri öyrənir:

- Azərbaycanın coğrafi mövqeyi, sərhədləri və sahəsini
- Azərbaycan ərazisinin oroqrafiyasını
- Azərbaycanın geoloji quruluşu və tektonikasını
- Azərbaycanın təbii ehtiyatlarını
- Azərbaycan Respublikasının iqlimini
- Azərbaycan Respublikasının daxili sularını
- Azərbaycan Respublikasının torpaqlarını
- Azərbaycan bitki örtüyü və heyvanlar aləmini
- Azərbaycan Respublikasının fiziki coğrafi rayonlaşdırılmasını

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

İmtahan sualları

1. Azərbaycan Respublikasının tarixi –coğrafi səciyyəsi
2. Azərbaycan Respublikasının fiz-coğrafi mövqeyi
3. Azərbaycan Respublikasının sahəsi və sərhədləri
4. Azərbaycan Respublikası ərazisinin oroqrafiyasının ümumi xüsusiyyətləri
5. Azərbaycan Respublikası ərazisinin geoloji cəhətdən öyrənilməsi və geoloji inkişaf tarixi
6. Azərbaycan Respublikası ərazisinin tektonik quruluşu
7. Azərbaycan Respublikası ərazisində vulkanlar
8. Azərbaycanda dağ-mədən işlərinin tarixi
9. Azərbaycan Respublikası ərazisində yanacaq –energetika ehtiyatları
10. Filiz faydalı qazıntıları
11. Azərbaycan Respublikası ərazisində qeyri-filiz faydalı qazıntıları. Tikinti materialları
12. Azərbaycanın rekreasiya ehtiyatları. Mineral bulaqlar və termal sular.
13. Azərbaycan Respublikası ərazisində iqlimə təsir edən amillər
14. Azərbaycan Respublikası ərazisində günəş radiasiyası və istilik balans

15. Azərbaycan Respublikası ərazisində hava kütlələri. Hakim küləklər.
16. Azərbaycan Respublikası ərazisində havanın temperaturu. Atmosfer yağıntılarının paylanması qanunları
17. Azərbaycanın iqliminin təsnifatı
18. Azərbaycanın daxili suları. Çaylar
19. Azərbaycanın gölləri
20. Azərbaycan Respublikası ərazisində su anbarları və kanallar
21. Azərbaycan Respublikası ərazisində buzlaqlar və çoxillik qar sahələri, bataqlıqlar və yeraltı sular
22. Xəzər ən böyük qapalı su hövzəsi kimi
23. Xəzərin müasir ən başlıca problemləri
24. Azərbaycan Respublikasının torpaq örtüyünün tədqiqi tarixi
25. Azərbaycan Respublikasının torpaq tiplərinin müxtəlifliyi
26. Azərbaycan Respublikasının bitki örtüyünün öyrənilmə tarixi
27. Azərbaycan ərazisində bitki örtüyünün yayılmasının ən mühüm qanunauyğunluqları
28. Azərbaycanın meşə ehtiyatları
29. Azərbaycan Respublikası ərazisinin heyvanlar aləmi
30. Azərbaycan Respublikası ərazisində landşaftların şaquli və üfüqi istiqamətdə dəyişməsi qanunauyğunluqları
31. Azərbaycan Respublikası ərazisində əsas landşaft tipləri
32. Azərbaycan Respublikası ərazisində landşaftların insanların təsiri ilə dəyişməsi, antropogen landşaftlar
33. Azərbaycan Respublikası ərazisində təbiəti mühafizənin əsas istiqamətləri
34. Azərbaycan Respublikası ərazisində xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri
35. Respublika ərazisinin fiziki-coğrafi rayonlaşdırılmasının əsas xüsusiyyətləri
36. Böyük Qafqaz təbii vilayəti
37. Samur-Şabran (Dəvəçi) və Qonaqkənd fiziki-coğrafi rayonları
38. Zaqatala- Lahıc, Şamaxı (Dağlıq Şirvan) və Qobustan-Abşeron fiziki-coğrafi rayonları
39. Kür dağarası çökəkliyi təbii vilayətinin ümumi fiziki-coğrafi xüsusiyyətləri
40. Qanıx –Əyriçay, Acınohur-Ceyrançöl və Qazax-Qarabağ fiziki -coğrafi rayonları
41. Küdrü –Şirvan, Kür-Araz (Mərkəzi Aran) və Arazboyu maili düzənliklər fiziki-coğrafi rayonları
42. Kiçik Qafqaz təbii vilayətinin ümumi fiziki-coğrafi xüsusiyyətləri
43. Gəncə və Qarabağ dağları fiziki-coğrafi rayonları
44. Qarabağ vulkanik yaylası və Həkəri fiziki coğrafi rayonları
45. Lənkəran təbii vilayətinin ümumi fiziki-coğrafi xüsusiyyətləri
46. Lənkəran ovalığı fiziki-coğrafi rayonu
47. Talış dağları fiziki-coğrafi rayonu
48. Orta Araz (Naxçıvan) təbii vilayətinin ümumi fiziki-coğrafi xüsusiyyətləri
49. Şərur – Ordubad fizik-coğrafi rayonu
50. Günnüt – Qapıcıq fizik-coğrafi rayonu

I Kollokvium sualları

1. Azərbaycan Respublikasının fiz-coğrafi mövqeyi, sahəsi və sərhədləri
2. Azərbaycan Respublikası ərazisinin oroqrafiyasının ümumi xüsusiyyətləri
3. Azərbaycan Respublikası ərazisinin tektonik quruluşu, vulkanlar
4. Azərbaycan Respublikası ərazisində yanacaq –energetika ehtiyatları
5. Azərbaycanın faydalı qazıntıları
6. Azərbaycanın rekreasiya ehtiyatları. Mineral bulaqlar və termal sular.
7. Azərbaycan Respublikası ərazisində iqlimə təsir edən amillər, günəş radiasiyası və istilik balans
8. Azərbaycanın iqliminin təsnifatı
9. Azərbaycanın daxili suları, çaylar, göllər

10. Azərbaycan Respublikası ərazisində su anbarları və kanallar, buzlaqlar və çoxillik qar sahələri, bataqlıqlar və yeraltı sular

II. Kollokvium sualları

1. Xəzər ən böyük qapalı su hövzəsi kimi
2. Azərbaycan Respublikasının torpaq tiplərinin müxtəlifliyi
3. Azərbaycan ərazisində bitki örtüyünün yayılmasının ən mühüm qanunauyğunluqları
4. Azərbaycanın meşə ehtiyatları
5. Azərbaycan Respublikası ərazisinin heyvanlar aləmi
6. Azərbaycan Respublikası ərazisində əsas landşaft tipləri
7. Azərbaycan Respublikası ərazisində landşaftların insanların təsiri ilə dəyişməsi, antropogen landşaftlar
8. Azərbaycan Respublikası ərazisində xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri
9. Respublika ərazisinin fiziki-coğrafi rayonlaşdırılmasının əsas xüsusiyyətləri
10. Böyük Qafqaz təbii vilayəti

"Azərbaycan fiziki coğrafiyası" fənninin sillabusu "Tarix-coğrafiya müəllimliyi" ixtisası (proqramları üzə) tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.

Sillabus "Coğrafiya və onun tədrisi metodikası" kafedrasında müzakirə edilərək təsdiq edilmişdir (14 fevral 2025 ci il, protokol № 07).

Fənn müəllimi:

b.m. Q.A.Əmənov

Kafedra müdiri:

dos. S.Q. Əzizov